

ställskruven

Personaltidning för AB BAHCO VERKTYG
Ansvarig utgivare: Gösta Höij

Nr 1. Mars 1975
Årgång 9

KVINNORNA

på **BAHCO**
verktyg

VD informerar

Den viktigaste frågan för oss inom industrin just nu är vilken konjunkturutveckling vi har att vänta inom den närmaste framtiden.

Länsarbetsnämnden på besök

Även om det inte hör till vanligheten har det några gånger hänt att Länsarbetsnämnden förlagt sina sammanträden till platser och lokaler utanför de vanliga domänerna. När Bahco Verktyg inbjöd var det emellertid första gången man sammanträdde i Enköping. Det var måndagen den 20 januari. Ett 10-tal personer med landshövding Ragnar Edenman i spetsen hälsades välkommen av VD, Gösta Höij. Efter en kort kaffedrickning i utställningshallen intog man hörsalen där man höll sitt ordinarie sammanträde under ca 1 timme. Några pressmän och fotografer som blivit informerade om besöket infann sig mycket punktligt vid sammanträdet slut för att med yrkesenlig nyfikenhet ställa frågor. Man undrade naturligtvis vilken typ av ärenden som skulle avhandlas. Någon tyckte sig också ana ugglor i mossen men den villfarelsen blev man snabbt tagen ur när man fick reda på att det egentligen var ganska naturligt att mötas på det här sättet. Nämndledamöterna fick ju här tillfälle att så att säga från insidan få del av ett företags synpunkter och önskemål. Före lunchen hann Gösta Höij teckna en kort historik av företaget samt ge en nulägesbeskrivning. I

För närvarande uppvisar världsmarknaden en mycket heterogen bild. Här hemma i Sverige ser det tills vidare ut som om hjulen skulle fortsätta att rulla, men redan under slutet av förra året började orderingången bli inom verkstadsindustrin att minska, och en ihållande konjunkturavmattning på flera viktiga exportmarknader måste få effekter även för den svenska industrin.

Det blir kärvarer i år — det kan vi ställa in oss på.

Med ökat köpmotstånd följer också en större anspråk på oss tillverkare och leverantörer. Priskonkurrensen blir hårdare än vanligt, och kraven på leveransservice ökar.

Vår leveransservice behöver förbättras. Den sjönk under förra året då produktionstakten låg för lågt i förhållande till leveranserna. De luckor som därmed uppstod i helfabrikatlagret måste nu snarast fyllas så att vi kan erbjuda leverans från lager av flera produkter. Det kräver kunderna.

det skedet tog Folke Möller vid och redogjorde för projektet Ex-77. Därefter var det lunchdags. Under lunchtiden hann man med att besöka Arbetsförmedlingens lokaler i Enköping. Så nog utnyttjade man tiden väl. Till eftermiddagens sammanträde hade också de fackliga organisationernas ordföranden anslutit sig. Det var Rolf Smedberg, Verktadsklubben, Lars Eklund, SIF och Hilding Löfqvist, SALF. Stig Westerberg inledde med att redogöra för hur samrådet är organiserat inom företaget. Därefter presenterade han siffror och diagram som visade hur personallaget är inom företaget. Det blev inledningen till en intressant dialog mellan företagets och Länsarbetsnämndens representanter. Här förekom frågor ur hela registret som t ex skyddande arbetsplatser, kvinnlig arbetskraft, skift, personalomsättning, från- och närvaro, arbetsmiljö, intressanta eller mindre intressanta jobb, ensidighet kontra arbetsrotation och mycket annat. Vid 4-tiden avslutades det hela med att Landshövdingen tackade företaget för att man velat offra en hel dag på sådana här frågor. Från företagets sida tycker man naturligtvis inte det var någon uppoffring utan hoppas snarare på att dialogen fortsätter i samband med nya rön och framsteg på det personaladministrativa området.

Stig Westerberg

1975 kommer för vår del att bli ett investeringsår. Flera stora maskininvesteringar ingående i EX 77 är under behandling och dessutom skall tillbyggnaderna av verkstad och förråd i Enköping färdigställas. Det är de största samlade investeringsinsatserna i företagets historia.

Skall vi då investera så kraftigt inför en ankalkande lågkonjunktur? Jo, det är då vi skall satsa så att vi står rustade till nästa uppsving.

Gösta Höij

Några ord från redaktören

Vad vill Du läsa i Ställskruven och Verktygsnytt? Frågan har vi ställt många gånger förut. Utan att ha fått svar. Vid direkt fråga till någon kan man kanske (om man råkar komma i rätt ögonblick) få spontana svar "om organisation, om vem som gör vad, om hur vi tillverkar en viss produkt" osv. När man sedan plockar fram papper och penna blir tystnaden — i regel — total. "Äsch, det är väl ingenting att skriva om"..."

Som nu det här med kvinnor i detta nummer. Sällan har någon man vägrat att bli fotograferad på arbetsplatsen. Inte mindre än fem kvinnor vägrade utan motivering denna gång. Flera har tackat nej till intervju, vissa ville överhuvudtaget inte yttra sig, andra ville vara anonyma.

Hur skall vi kvinnor då påverka vår situation, vilket tydligen trots allt många vill, om vi inte ens utnyttjar de tillfällen som bjuds för att höras? I det här numret av Ställskruven har vi försökt att presentera en del av kvinnorna och kvinnornas åsikter på Bahco Verktyg. Du som har mer att säga om dessa frågor — eller även andra frågor — säg det! Du behöver inte komma med en komplett artikel. Kom med en idé eller en bild och låt oss se vad vi kan göra av det.

I nästa nr har vi tänkt oss höra med våra manliga arbetskamrater vad de har för åsikt om de sk kvinnofrågorna och om oss kvinnor på Bahco Verktyg.

För vi tycker att det angår oss alla lika mycket!

Agnes Hänsch

EX 77

Rationalisering och maskinanskaffning

I föregående nummer av Ställskruven redogjordes för pågående byggnation och ändamålet med de nya byggnaderna. Tack vare en kraftig slutspurt har den pressade tidplanen i stort sett hållits vilket betyder att de väsentligaste delarna var klara till 1 mars och när detta läses har sannolikt inflyttningen kommit en bit på väg.

Tyvärr kommer vissa golvtytor att stå oanvända relativt lång tid i väntan på olika maskinleveranser. Orsaken är som tidigare nämnts såväl försenat utredningsarbete som långa leveranstider. I det följande skall också i korthet redogöras för rationaliseringsarbetet inom EX-77 och framförallt vad vi har att vänta oss i form av nya maskiner.

Smedjan

En ny 1000-tons smidespress av fabriken Massey och med tillhörande introduktionsvärmare kommer att levereras och installeras under sommaren. Pressen ger oss såväl en kapacitetsökning som möjlighet att avställa ytterligare hejare. Den skall i första hand användas för smidning av skaft och löpare till skiftnycklar.

För att öka vår kapacitet i normalisering kommer nuvarande mindre ugn att utbytas mot ytterligare en större sådan. Leverans beräknas ske omkring kommande årsskifte. I smedjan pågår vidare utredningar beträffande anskaffning av ytterligare en smidesmaskin samt ny sandblåstringsutrustning.

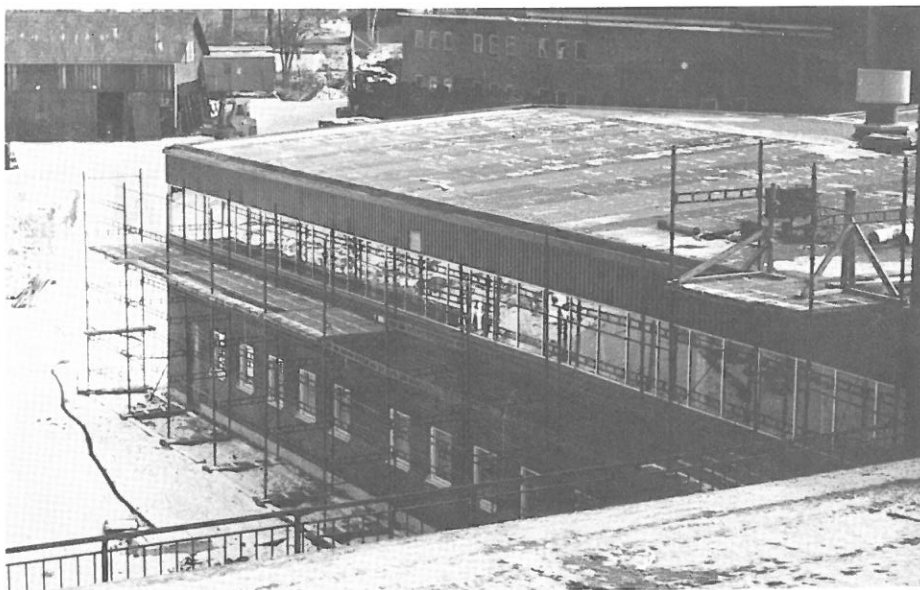
Skiftnycklar

För tillverkning av ställskruv kommer under året att levereras 2 sexspindliga svarvautomater som dels skall ersätta nuvarande automater och dels ge ett kraftigt kapacitetstillskott. Ställskruvstillverkningen kommer för övrigt tillsammans med bearbetningen av skiftnyckelskaft att inrymmas i den nybyggda delen av mekaniska verkstaden.

Nuvarande maskinpark för bearbetning av skiftnyckelskaft kommer till större delen att ersättas av ett antal större specialmaskiner av rundborsttyp. De första maskinerna kommer dock ej att kunna levereras förrän om ca 1 år. Tyngdpunkten av våra maskinanskaffningar kommer således att ligga i skiftnyckelbearbetningen och beräknas också ge en avsevärd förbättring av arbetsförhållanden och miljö.

Av kapacitetsskäl kommer också ytterligare en värmebehandlingsugn för skiftnycklar att anskaffas. Som bekant skall också värmebehandlingsutrustningen flyttas och ställas upp direkt i anslutning till den mekaniska bearbetningen i syfte att skapa ett separat block för skiftnyckeltillverkning.

Vidare pågår metodutveckling för montering av skiftnycklar med avsikt att i varje fall kunna mekanisera vissa av de ingående operationerna.

Tänger

Även inom tångproduktionen pågår anskaffning av specialmaskiner av rundbordstyp. Maskinerna skall användas för bearbetning av leder och skär med avsikt att minska andelen manuellt arbete samtidigt som en högre och jämnare kvalitet eftersträvas.

Stämjärn

Maskinparken för slipning av stämjärn kommer till stor del att ersättas av ny mer rationell utrustning. Den första maskinen som kan användas både för slipning av flatsidor och eggidor har redan levererats. De nya maskinerna ger också en kapacitetsökning samtidigt som de är så anpassade att de kan användas såväl för de smidda stämjärnen som för vårt nya pressade stämjärn.

Skruvmejslar

Vår tillverkning av krysspårmejslar håller för närvarande på att rationaliseras. Som framgår av detta nummer av Ställskruven har vi anskaffat två helautomatiska maskiner för svarvning och spårfräsning av spetsarna. Hittills har vi endast kunnat tillverka krysspårmejslar av sk Philipstyp men de nya maskinerna ger oss också möjlighet att tillverka typ Pozidriv som är en förbättrad variant och därför sannolikt successivt kan komma att ersätta Philip. För Pozidriv krävs emellertid dessutom en präglingmaskin som för närvarande håller på att konstrueras och som också beräknas bli helautomatisk.

Folke Möller

Förslagsverksamheten

Vid företagsnämndens sammanträde den 10 mars 1975 utdelades följande belöningar:

Stig Axelsson erhöll 260:- för ett förslag ang skärpning av skärdornar.

Bertil Pettersson erhöll 150 kr för ett förslag ang bockning av käftar på tänger 2327-5"-6"-7"

Roger Lundin erhöll 400 kr för ett förslag ang tömning av hydraulpress 6663 avdelning 3101

Stig Axelsson erhöll 500 kr för ett förslag ang en justeringsanordning för magnetbord.

Stig Axelsson

Vår man i SYDOSTASIEN

Ännu idag under det av FN sanktionerade internationella kvinnoåret 1975, är det enda den trogne muslimen behöver göra för att bli kvitt en av de 4 (!) hustrur koranen tillåter honom att ha, att 3 gånger uttala dessa ord: "jag vill skilja mig, jag vill skilja mig, jag vill skilja mig."

Med ovanstående har jag velat belysa hur olika vi människor trots allt fortfarande tror, tänker och lever. Och här i Fjärran Östern är blandningar mellan ras, religion, språk och tänkesätt betydligt mer bjärta än hemma i gamla (?) och integrerade (?) Europa. Varje land har sin speciella mix som ett resultat av den historiska utvecklingen. Några av ingredienserna: Malajer, taier, indier, pakistaner, kineser kryddat med amerikanskt, spanskt portugisiskt och engelskt där var och en bidragit på sitt sätt till den nationella särprägel.

Till detta kommer sedan alla japaner som tycks finnas överallt idag, men de håller sig för det mesta för sig själva i isolering från övriga folkgrupper. Det muslimska inslaget är mycket starkt i Sydostasien, vilket var en överraskning för mig. I det nuvarande stadiet av nationell frigörelse finner man en stark strävan hos de enskilda staterna att finna och grundmura en enhetlig nationell profil och bygga upp en nationalkänsla för att kunna hålla ihop de ofta bräckliga konstruktionerna mot tryck inifrån och utifrån.

Skall man lyckas i försäljning måste man förstå sin kund, hans behov, önskemål och preferenser. Förhållandena här ute gör inte jobbet lättare men verkligen intressant.

Vår Bahco-säljledare i Singapore Mr Sia.

Thailand

Vad man först lägger märke till är att turistbroschyrernas prat om det thailändska leendet verkligen är sant. Fångar man av en tillfällighet blicken av en Thailändare eller varför inte en Thailändska blir den naturliga reaktionen att ett varmt, vänligt leende sprids över motpartens ansikte. Mycket uppskattat och nyttigt för en vanlig buttersvensk viktigpetter.

Thailand betyder de fria land. Människorna starkt präglade av sin religion — buddism. Är varma, gästfria vänliga och gladlynta. Attityden är "Mei peh va". Ett översättbart uttryck som fritt skulle kunna tolkas så att livets förtretligheter skakas bort med en lätt axelryckning — vilket kan vara både en fördel och en nackdel.

Buddisttempel som här kallas Wats finns överallt i Thailand. Jag såg någonstans siffran 23.000! Det är inga döda kulturminnesmärken utan i högsta grad levande institutioner som ingår i den thailändska vardagen.

Byggnaderna är alltid mycket vackra ofta rent fantastiska skapelser med alla sina utsmyckningar och sin dignande och påkostade prakt.

Till detta kommer att varje liten landbit och varje hus har sin egen ande för vilken man bygger ett eget litet tempel. Oftast en detaljrik och fin relik av en verklig Wat. För att anden skall trivas kan man sätta in en liten leksakshäst eller elefant till honom i huset. Han får också sina dagliga mål, små risskålar etc.

Om Singapore är rent så är Bangkok desto smutsigare och lågt. Det kan bli en olycklig kombination. Vid högvattenstånd stiger vattnet ibland över gatunivå. Jag finner ingen frestelse i att beskriva vad som då flyter upp. . . .

Men Bangkok har massor av charm. Främst naturligtvis beroende på människorna som bor där. Staden är genombruten av ett nät av kanaler som kallas Klongs. Utefter dessa sker fortfarande en stor del av nyttotrafiken. De flytande marknaderna är numera världsberömda. Det är kvinnor som tidigt i de första gryningsljuset fraktar in färsk frukt och färsk grönsaker till Bangkok. Båtarna är långsmala, dignar av primörer och hanteras med överlägsen professionalism av kvinnorna. Vid sjutiden är kommersen i full gång och floden är ett färgsprakande kaleidoskop av färg, rörelse och ljud. Livet längs Chao Phya, den stora floden som rinner genom Bangkok och Klongs skiftar karaktär med dagens timmar men det är alltid fullt av liv — och båtar av alla typer och storlekar. Västerländskt frakttonnage blandas med kine-

siska djonker och flyttyg av för en västerlänning helt otroliga konstruktioner. De festligaste var de 10 meter långa och någon meter breda gamla träbåtarna som utrustats med jättelika utombordare och som uppskattningsvis sprutade fram med goda 25 knop.

Bangkokbon får vänja sig vid vatten. Halva året är regnperiod. Min första dag i Bangkok var ej under den säsongen men det regnade under lunchen och när vi kom ut på gatan låg vattnet drygt 30 cm högt. Bilarna hostade och frustade fram och människorna kavlade vant upp byxorna och vadade vant vidare. Våra Bahcoförsäljare och jag skulle besöka verktygsdistriktet. Städerna härute är oftast uppbyggda så att antikhandel sker längs vissa bestämda gator, alla verktyg och bilreservdelar i ett annat kvarter och så vidare. Våra verktyg finns oftast i den mest ursprungliga och typiska loppmarknaden. Så också i Bangkok. Affärerna ligger vägg i vägg. Hela första våningen mot gatan är öppen. Ett omkring 5 meter brett hål som öppnar mot en kombination lager/kontors och affärsutrymme. Mängden av varor är övervåldigande. Man får intrycket att lokalerna inte räcker till för att hysa alla produkter trots att de är staplade från golv till tak.

Här kan man få intryck av arkitekturen för de buddisttempel i Thailand jag talade om i texten. Bilden är tagen i Wat Pre Keo som ligger i Bangkok och är egentligen det kungliga templet i Bangkok.

Varorna väljer ut mot trottoarerna. Här möter konkurrensen från de mindre bemedlade handlarna utan egna affärslokaler som dukar upp sina produkter i prydliga högar. Innehavaren tronar någonstans mitt i. Här säljes allt nytt och begagnat. Varje kväll packar han ihop sin affär i gamla papplådor och ger sig av hem.

Dagen efter regnet var folk sysselsatta med att ta bort det bristfälliga regnskyddet och att organisera om sin skyltning. Och man gjorde rent sina produkter. Att se folk omsorgsfullt rengöra gamla bultar och skruvar i en bensinskål ger en besökare från vårt slit- och slängsamhälle en tankeställare. Vid den uppsjö av olika produkter man hittar längs promenadkanterna i China Town, Bangkok kan man också hitta ett och annat Bahco-verktyg. Men också kinesiska verktyg i den typiska blå Bahcoförpackningen — för Bahco är känt som ett kvalitetsbegrep av folk i branschen. Visste Ni föresten att var fjärde skiftnyckel som säljs på den otroligt priskänsliga thailändska marknaden är en Bahco?

Björn Willumsen

Flickan på Bali gör guldsmedsarbete och verktygen hon har framför sig har man tillverkat själv på den balinesiska landsbygden.

Från exportfältet

Oljekrisen har ju drabbat flera av våra stora traditionella marknader med en besvärande konjunktursvacka. Man frågar sig då hur det ser ut "på den andra sidan", dvs hos de oljeproducerande länderna. Brevskrivaren var nyligen i Algeriet för att där undersöka Bahcos möjligheter att vara med i landets ambitiösa uppbyggnadsplaner.

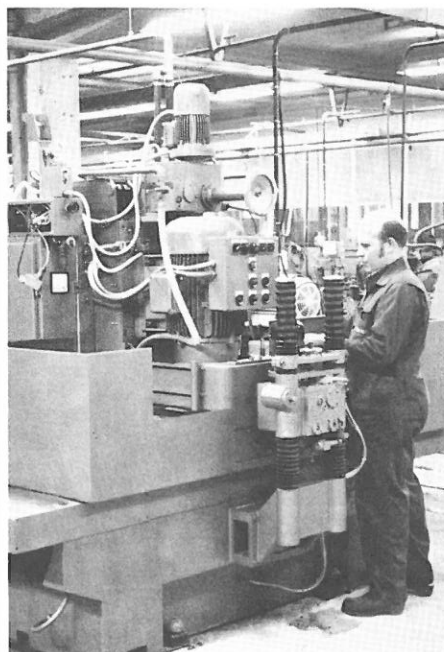
Den kontaktman vi har därnere är f.d. löjtnant i Algeriets revolutionära armé, i vilken han kämpade mot fransmännen i 7 år, varav tre som krigsfånge. Han dolde inte sin stolthet över att revolutionsarmén slutligen besegrade Frankrike, och att den nu med Boumedienne i spetsen har den absoluta makten i landet. Optimismen är stor: "När vi ursprungligen letade efter vatten i öknen, hittade vi oljan, och när vi borrade efter mer olja, hittade vi vatten, så Allah måste vara oss nådig", sade mig en direktör i Sonatrach, det organ som svarar för olje- gas och vattenutvinning i öknen. Armén gör sig populär genom att nu i fredstid syssla med många civila projekt, det mest väsentliga att bygga en väg rakt genom Sahara till grannlandet Niger, dvs ungefär två gånger längden på Sverige. Den obligatoriska två-åriga värnplikten kan därför till stor del innebära arbete på denna väg men även arbete i någon av arméns egna fabriker, som kan gälla ammunition men även något så civilt som möbler. Uppgiften att hitta rätt hos de många organ som centralt styr inköp av verktyg för de olika projekten är svår, och det kommer att ta tid innan vi får de första betydande orderna, men intresse finns och ett par intressanta förfrågningar är redan under behandling.

Folke Duhs

NYA MASKINER

Till avdelning 3177 har levererats en ny slipmaskin för vår stämjärntillverkning. Maskinen som är av fabrikat Berger, är utrustad med ett flertal finesser, bl a mätstyrning som skall göra jobbet lättare för operatören och ge ett bättre mått på produkten. Den beslutande moderniseringen av stämjärntillverkningen gör att ett flertal nya maskiner kommer att installeras på avdelningen under 1975 och 1976.

På bilden ses Aulis Piispanen provslipa stämjärnseggar. Resultatet blev gott.

Maskinen är avsedd för slipning av flatsidor på såväl smidda som nya stämjärn tillverkade av plåt. Den kan även användas för eggslipning.

Maskinen har två st rundbord varvid det ena här laddas under pågående slipning på undre bordet.

Det två första maskinerna för tillverkning av Phillips och Pozidriv krysskruvmejslar har installerats och tagits i bruk.

Utrustningen består av en svarvautomat för svarvning av kona samt planing och fasning av ämnets bakända samt en fräsautomat för fräsning av spår i krysskruvmejslarna.

Maskinen arbetar helautomatiskt från magasin. Detta innebär att maskinerna kräver en låg bemanning.

Maskingruppen kommer senare att kompletteras med en klipsax, en tvättutrustning samt en kalibreringsmaskin av egen konstruktion och tillverkning.

Magnus Pettersson

1975 år FN:s internationella kvinnoår på temat ”Jämställdhet, utveckling, fred”

På arbetsmarknaden har under senare år hänt en del: Allt fler gifta kvinnor finns nu i arbetslivet. 1973 förvärvsarbetade exempelvis 62 procent av de kvinnor som har barn under 17 år.

Avståndet mellan kvinnor och mäns genomsnittliga timlöner har minskat.

Men kvinnorna finns fortfarande till stor del inom kontor, vård och service. Bara 4–5 procent av eleverna i teknisk utbildning på gymnasiet är flickor. Kvinnorna utför fortfarande nästan allt hushållsarbete.

Det är fortfarande männen som styr och planerar, kvinnorna som vårdar barn och sjuka, betjänar cheferna på våra kontor.

Det finns en av regeringen tillsatt delegation för jämställdhet mellan män och kvinnor som har till uppgift att driva på utvecklingen och komma med konkreta förslag till regeringen. Målet för delegationens verksamhet är:

- jobb för alla, både kvinnor och män
- yrkesval oberoende av kön
- ökad makt åt kvinnorna på arbetsplatsen, i facket och politiken
- jämlik arbetsfördelning i hemmen
- daghemsplats till alla barn
- en mjukare mansroll
- realistisk kvinnobild i massmedia

Hur många kvinnor arbetar på Bahco Verktyg? Vilka är de och vad gör de? Det är några frågor som vi tycker det kan vara lämpligt att inleda med när vi nu ska ta upp kvinnornas situation i en rad artiklar.

Vi är totalt 874 anställda på Bahco Verktyg (exkl. Lindströms). Av dessa är 179 stycken, eller drygt 20 %, kvinnor. Det tror vi är ganska normalt för svensk industri.

Kvinnorna är ingalunda jämnt fördelade på arbetsuppgifter och funktioner. Den ”snedfördelning” som präglar hela vårt samhälle när det gäller kvinnans arbetsuppgifter och ställning, den återfinner vi också på Bahco Verktyg.

Vi ska börja med att titta lite närmare på de kollektivanställda. Av totalt 680 anställda är 137 stycken, eller 20 %, kvinnor. De flesta av dessa har relativt okvalificerade arbetsuppgifter med mycket tempoarbete. Ingen kvinna ur denna grupp har befordrats och endast en kan klassificeras som yrkesarbetare. Att orsakerna till denna snedfördelning till största delen ligger i bristande yrkesutbildning och andra faktorer utanför företags kontroll och ansvar är helt klart. Men till en del beror det nog också på våra attityder, vårt nedärvda könsrollstänkande. Här kan vi alla hjälpas åt för att förbättra situationen, inte minst kvinnorna själva. Kvinnan

kan ju aldrig bli betraktad eller behandlad som jämställd med mannen i arbetslivet, så länge som hon själv känner sig underlägsen och mindervärdig.

Ser vi sedan på tjänstemannasidan så ljusnar bilden något. Av totalt 194 tjänstemän är 42 stycken, eller knappt 22 %, kvinnor. Av 5 avdelningschefer är ingen kvinna, av 16 sektionschefer är en kvinna och av 14 gruppchefer är 2 kvinnor. Vi ser hur andelen kvinnor ökar ju längre ner i befodringsgången man kommer. Av de återstående 39 kvinnorna är den övervägande delen sekreterare, kontorister och servicepersonal. Detta är traditionella kvinnoyrken. Men varför? Är det självklart att en sekreterare måste vara kvinna och hennes chef man?

Också här ligger bristande utbildning, deltidarbete, långa perioder av frånvaro och andra faktorer bakom. Men kanske också våra attityder. Männens syn på kvinnorna i arbetslivet och kvinnornas syn på sig själva och sin situation. Det är detta vi ska ta upp i en serie artiklar. Vi hoppas det ska engagera många. Inte bara kvinnorna.

Barntillsynen ett problem

Det fanns också negativa synpunkter på förvärvsarbete, t.ex. svårigheten att få daghemsp plats, problem när barnen är sjuka

vecklas, att få stimulans i tillvaron och kontakt med andra människor. De flesta skulle inte kunna tänka sig att vara hemma, i alla fall inte på heltid.

Ingen särbehandling på grund av kön

Vi frågade hur man upplevde sin omgivning som kvinnor, kanske främst då sina manliga arbetskamrater och chefer. De flesta upplever sina arbetskamrater som just arbetskamrater, oberoende av kön. Det beror mer på individen än på vilket kön han/hon tillhör. Ingen känner sig direkt särbehandlad för att hon är kvinna. En återkommande synpunkt i det här sammanhanget är att man tycker det är lättare att samarbeta och komma överens med manliga arbetskamrater än med kvinnliga. Kanske också en könsfördom?

Forts. på sid. 8

Lönen inte allt

Vi inleder med frågan om vilken inställning kvinnorna har till arbetet, dess positiva och negativa sidor, varför man arbetar osv.

Att en självklar orsak till att man arbetar — med några undantag — är den ekonomiska förtjänsten, är helt klart. Anmärkningsvärt i det sammanhanget är att samtliga intervjuade skulle arbeta även om familjen kunde bibehålla samma inkomst som i dag om kvinnan inte arbetade. Något som tyder på att det finns viktigare drivfjädrar än lönen som driver kvinnan ut i arbetslivet.

(”visserligen får man nu vara hemma och passa sjuka barn 10 dagar per år, men vad förslår det till om man har flera barn som ofta blir sjuka”). Att tiden inte vill räcka till upplevs också ofta som ett problem. Andra nackdelar är svårigheten att koppla av jobbet när man kommer hem. För många upplevs också själva arbetet som tungt och påfrestande.

Kontakt och stimulans

Som andra positiva följder av att arbeta nämndes t.ex. viljan att utträta något och därmed förverkliga sig själv, att få ut-

Forts. från sid. 7

”Jämställdhet, utveckling, fred”

Delade meningar om sextimmarsdag

Arbetstiderna förefaller vara ett väsentligt område när det gäller kvinnor och förvärvsarbete. Det har ju också uppmärksammats av olika intresseorganisationer och de styrande den senaste tiden. Bland annat har man livligt diskuterat 6-timmarsdagen som en tänkbar framtida målsättning, dvs att en eventuell arbetstidsförkortning skulle läggas på varje arbetsdag i stället för t.ex. kortare arbetsvecka eller längre semester. På frågan vad man tycker om detta förslag är man varken entydigt för eller emot. Många vill hellre ha kortare arbetsvecka. Flexibel arbetstid, s.k. ”flexitid” har samtliga intervjuade nämnt som ett system som skulle lösa många problem. Större möjligheter att få deltidarbete är också ett vanligt önskemål. En del vill börja tidigare på dagen för att komma hem tidigare. Andra vill börja senare på morgonen. Över huvud taget är synpunkterna på arbetstiden högst individuella.

Kvinnorna själva måste lösa problemen

Vad kan då göras för att förbättra de förvärvsarbetande kvinnornas situation? Vad kan kvinnorna själva göra, vad kan företaget göra och vad kan samhället göra? Att ansvaret för den framtida utvecklingen till största delen ligger på kvinnorna själva är alla överens om. De måste satsa på utbildning, de måste tänka sig för när de väljer yrke. De måste ha ”skinn på näsan” och inte vara rädda för att säga ifrån, de måste skaffa sig självförtroende och bli mer aktiva och självständiga. Genom att leva upp till den traditionella kvinnorollen befäster de bara könsrollstänkandet hos sig själva såväl som hos sin omgivning.

Kvinnorna blir fler men problemen kvarstår

Vi frågade om man tyckte om att kvinnans situation hade förbättrats under de senaste åren. Det tyckte man i allmänhet inte. Det har kommit ut fler kvinnor på arbetsmarknaden men problemen är desamma. Det är bara det att man börjat diskutera dem mera än förr. Kanske har också tonen mellan könen blivit mer öppen och mindre ”högaktande” än förr. Man ser varandra mer som individer.

Lyssna på kvinnorna

Från samhällets sida måste man satsa på information och upplysning i de här frågorna, man måste lösa bantillsynsfrågan och — inte minst viktigt — man måste börja lyssna på kvinnorna. På sikt måste hela samhällets attityder och värderingar förändras.

Företaget kan å sin sida bidra till en utjämning genom att t.ex. inte fästa något avseende vid kön när man anställer någon. ”Varför skulle inte en kvinna kunna sälja skiftnycklar till en järnhandlare?”

1975 ett kvinnoår

1975 har av FN utnämnts till kvinnoåret. Många vänder sig emot själva tanken bakom ett ”kvinnoår”. ”Det får inte bara bli 1975 som blir ett kvinnoår och sedan återgår allt till det gamla vanliga.” En del tycker att det går lite till överdrift, att man inte får överbetona problemen här hemma utan i stället se på U-länderna. Det är där de verkliga kvinnoproblemen finns.

Förväntningarna inför framtiden är bl.a. att samhället löser bantillsynen, att kvinnan lösnemässigt och utbildningsmässigt får samma möjligheter som mannen, och, till sist, att kvinnan i alla situationer blir betraktad som en individ och accepteras som hon är.

Därmed avslutar vi den här ”rapporten”. Vi hoppas att den ger upphov till såväl instämmanden som till kritik, och att du — vilket det än är — hör av dig till red. för Ställskruven med dina synpunkter.

Vad de tycker, kvinnorna på Bahco Verktyg

Resultatet av en helt ovetenskaplig enkät bland ett tiotal kvinnor på Bahco Verktyg. De redovisade svaren gör inga anspråk på att vara representativa utan vill bara ge en bild av några av de uppfattningar som förekommer bland kvinnorna på Bahco Verktyg.

Observera att urvalet är litet, varför resultatet inte alltid ska betraktas som representativt.

Procentuell fördelning, avrundade tal.

Fråga 1. Vad ser Du som det mest positiva i att yrkesarbeta?

<i>Den ekonomiska förtjänsten</i>	60 %
<i>Kontakten med andra människor</i>	20 %
<i>Andra fördelar</i>	20 %

Fråga 2. Vad ser Du som det mest negativa i att arbeta?

<i>Hårt och ansträngande</i>	40 %
<i>Ingen tid över för hem och familj</i>	40 %
<i>Andra nackdelar</i>	20 %

Forts. på sid. 11

		ja	nej	vet ej/ ej svar
Fråga 3.	Känner Du Dig jämställd med Dina manliga arbetskamrater?	40 %	60 %	
Fråga 4.	Förekommer det att Du känner Dig utanför i arbetslivet bara för att Du är kvinna?	20 %	60 %	20 %
Fråga 5.	Betraktar Du Dig som dubbelarbetande?	55 %	45 %	
Fråga 6.	Om Du hade råd att leva som nu utan att Du arbetade, skulle Du arbeta då?	90 %	10 %	
Fråga 7.	Tycker Du att Din arbetstid är bra?	30 %	70 %	
Fråga 8.	Det diskuteras i dag ofta om 6-timmarsdag. Är Du för det förslaget?	55 %	45 %	
Fråga 9.	Skulle Du vilja ha flextid?	90 %	10 %	
Fråga 10.	Om Du ser tillbaka några år, tycker Du då att kvinnornas situation i arbetslivet har förbättrats?	50 %	30 %	20 %
Fråga 11.	Man har diskuterat en lag mot könsdiskriminering. Tycker Du att det behövs?	10 %	40 %	50 %

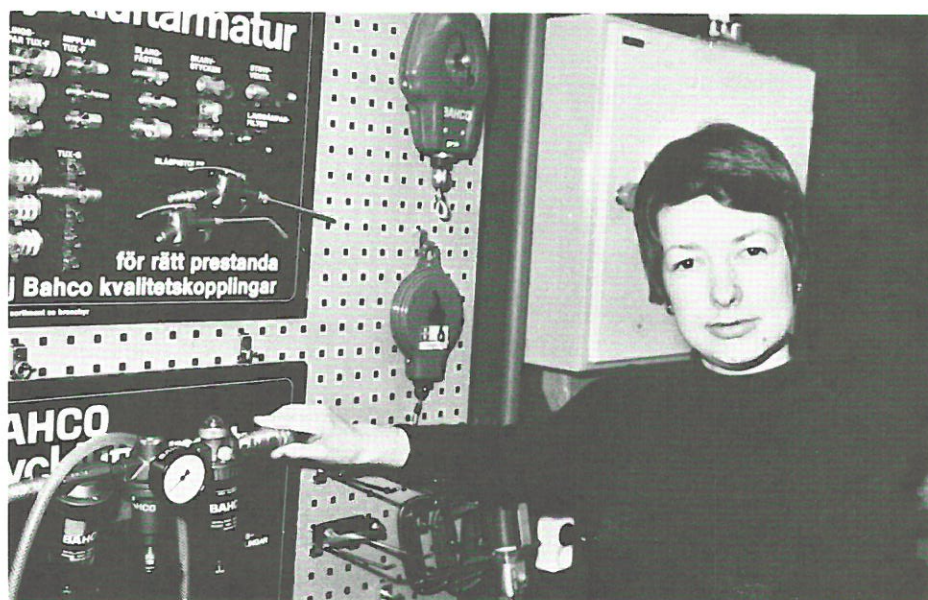
Några kvinnoröster

Lisbeth Rohdin har arbetat på Bahco sedan 1968. Hon är assistent till ekonomichefen, ett "typiskt manligt" jobb.

—"Jag trivs med att arbeta, tror inte jag är typen som kan vara hemma, i alla fall inte på heltid. Det är också farligt att tappa kontakten med arbetslivet. Det kan vara svårt att komma tillbaka om man är hemma några år."

—"Jag tror att kvinnorna måste ha lite skinn på näsan och inte vara rädda att säga ifrån. Man får nog kämpa lite extra om man är kvinna."

Lena Fahlén arbetar på Bahco sedan 6 år och är nu sekreterare på kraftverktogsavdelningen.

—"För att förändra kvinnans situation måste vi förändra våra attityder, vår föräldrauppfattning, vår syn på barnen. Allt måste förändras."

—"Det får inte bara bli 1975 som blir ett kvinnoår."

Gulli Strindberg har arbetat på Bahco i nästan 10 år.

—"Jag tror att kvinnorna måste tänka sig noga för när de väljer yrken, så att de får de jobb de vill ha och där de kan utträta något. Viljan måste finnas."

—"Det mest positiva när det gäller dagens kvinnodebatt är väl helt enkelt att problemen har börjat diskuteras. Tidigare har de tigits ihjäl."

Gunilla Gabrielsson arbetar sedan 7 år som sekreterare. —"Jag tycker hela diskussionen om sekreterare och kvinnor i arbetslivet är lite överdriven. Diskuterar man kvinnans situation bör man börja i U-länderna." (Till höger)

Agnes Hänsch har varit på företaget i 8 år, sedan tre år som sektionsschef. Hon svarar delvis även för kontorsrationalisering och intern information.

—"Jag upplever livet som en stor scen där människan kan ha många olika roller. Jag tycker om kvinnorollen på samma sätt som jag tycker om min yrkesroll. I yrkesrollen upplever jag alla som individer oavsett kön. Det är till stor del en fråga om att ge och ta — att kunna kommunicera."

—"Jag tror att om man lever upp till en jämlikhetsroll, så behandlas man som en jämlike." (Till vänster)

Forts. från sid. 9

Vad de tycker . . .

Kommentar

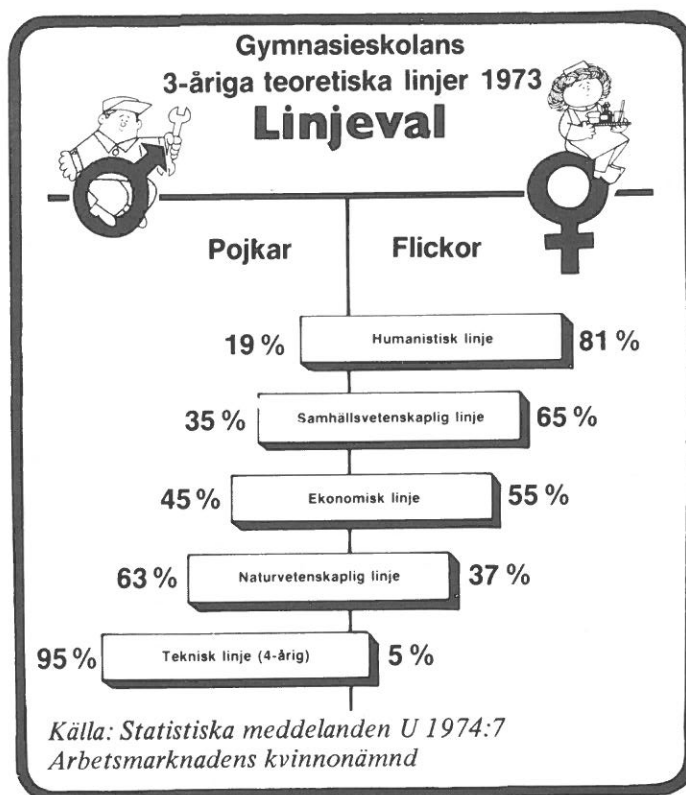
Trots den begränsade undersökning det är är fråga om kan man i alla fall dra vissa slutsatser av resultatet.

Anmärkningsvärt är t ex att så många trots allt inte känner sig jämställda med sina manliga arbetskamrater men känner sig inte utanför i arbetslivet.

En annan intressant siffra är att så många skulle arbeta även om de skulle ha samma standard som nu om kvinnan inte arbetade. Det behöver givetvis inte betyda att den ekonomiska förtjänsten är oväsentlig, vilket också framgår av fråga 1.

Att så många inte tycker att arbetstiderna är bra, är kanske inte så konstigt. Här spelar ju individuella önskemål stor roll, och det vore snarast konstigt om alla tyckte arbetstiden var bra.

6-timmarsdagen, som så ofta diskuteras i dag, har tydligen inte fått gehör hos alla kvinnor, vilket kan bero på att den ju är speciellt anpassad till barnfamiljernas behov. Däremot är flexitidsystemet onekligen ett bra alternativ för de flesta. Om det sedan är realistiskt att genomföra är en annan sak.

Skyddsingenjören har ordet:

Det här är mitt sista tillfälle att ta Ställskruvens utrymme i anspråk. Den sista jan blev jag pensionär och lämnade därmed det aktiva skedet. De år jag varit vid Verktyg har för mig varit både intressanta och meningsfyllda. Jag har fått vara med om att nydana arbetarskyddet, som idag fått ett djupare innehåll än tidigare. Från att varit mera begränsat till tekniska säkerhetsåtgärder har det utvecklats till en mera företagshälsovårdande verksamhet. Den nya målsättningen har väl ej slagit igenom riktigt än. I produktionssammanhang är det ännu ej lika naturligt att tänka på skydds- och miljöfrågorna som på de tekniska och ekonomiska.

Den förebyggande hälsovården har inte heller funnit sin rätta form. En hel del arbetsplatser har studerats och många av dem har kunnat förbättras. Vi har i första hand ägnat oss åt sådana arbetsplatser, som haft de mest iögonfallande felaktigheterna beträffande arbetsställningar. Sjukdomssymptom har också varit anledning till undersökningar. I fortsättningen är det nödvändigt att övergå till ett mera systematiskt förfarande. Trots att större omsorg ägnats åt arbetsmiljön och säkerheten än tidigare, kan vi tyvärr inte avläsa några effekter därav varken i olycksfalls- eller frånvarostatistiken. Det är tydligt att även andra faktorer inverkar här. Företagshälsovården kommer sannolikt att alltmer påverka produktionstänkandet i framtiden. En förutsättning att uppnå de avsedda effekterna – bättre säkerhet, minskad frånvaro, ökad arbetstrivsel och därmed minskad personalomsättning – är beroende av åtgärder i arbetsmiljön. Det är därför nödvändigt att det lokala arbetet i arbetsmiljöfrågorna fungerar bra. De som ha nära beröring med arbetsmiljöfrågorna måste därför ha viss kunskap för att klara av de mångskiftande uppgifterna. Det är inte bara lagar och överenskommelser som måste vara kända utan man behöver också ha kunskap i andra ämnen som ergonomi, hygien, klimat, buller. Ett visst mått av tekniskt kunnande är också en tillgång. En målmedveten strävan i denna anda bör vara till gagn för både anställda och företaget.

Erik Johansson

Astley Andersson

slutade efter 4 år och 9 månader den 31 jan. 75.

Vi önskar samtliga lycka till i fortsättningen.

Pensionärer

Britta Taxén

slutade efter 4 år och 9 månader den 31 jan 1975.

med olika arbetsuppgifter i vår mekaniska verkstad gjorde henne också lämplig och väl kvalificerad som skyddsombud.

Emrik Rehn

slutade alltså den 29 nov 74 efter totalt 27½ år. Rehn som var truckförare blev med åren en profilerad och perfekt sådan.

Personalförändringar

Siv Bergentz har från den 13 febr 1975 anställts på deltid som företagssköterska. Hon kommer närmast från Enköpings Lasarett, Långvårdskliniken, där hon tjänstgjort som nattsköterska.

Som efterträdare till Ulf Bennet, som slutade sin anställning den 31 juli 1974, har *Finn Al-lertz* den 1 dec 1974 tillträtt befattningen som chef för kraftverktygsavdelningen.

Massor av mässor... med Bahco Kraftverktyg

Vårt hydraulik- och tryckluftsprogram innehåller produkter som är väl lämpade att exponeras på mässor – i synnerhet på mässor med teknisk inriktning.

- Produkterna är lätthanterliga, ”demonstrationsvänliga” och i en normal monter kan de olika funktionerna demonstreras med fullt tillräcklig effektivitet.
- Viktigare än detta är kanske att just de tekniska mässorna besöks av väldigt många sakkunniga. Det är oftast personer inom industrin med möjlighet att bedöma en ny produkts värde för just deras verksamhet.
- Viktigast, till syvende och sist, är dock att vår distribution går ut på att just hålla en fortlöpande kontakt med dessa sakkunniga. Vi väljer våra återförsäljare för att de skall kunna hålla en god teknisk kontakt, vi utbildar dem för det och vi ger dem stöd härför i deras dagliga arbete.

Inte att undra på att vi siktar in oss på mässor – det här planerar vi nu att vara med på i år.

– Auto -75

– mars i Göteborg – tillsammans med Volverk. En mässa riktad mot bilindustrin.

– Svenska Mässan

– i april i Göteborg – ej helt avgjort ännu men vi räknar med att ställa ut tillsammans med Svenska Maskinaffären.

– Muster Messe Basel

– april – För första gången tillåter schweizarna utländska företag, som har representation i Schweiz, visa sina produkter på denna ”allmänna” mässa, som är ett av de stora evenemanger i Schweiz. Ett samarbete med vårt schweiziska agentföretag Gebrüder Rykart i Aasburg.

– Hannover Messe

– april. Den största manifestationen i Tyskland inom de områden dit kraftverktygen hör. Montern bemannas av vårt agentföretag Bahco Druchluft och oss gemensamt. Även handverktyg kommer att visas.

– Firefighting Exhibition

– juli i London. En stor och internationellt uppmärksam utställning för brandskydd och räddningsutrustning. Bahco Tools, vårt engelska dotterföretag visar där i synnerhet vad vårt hydraulikutrustning förstår – och det är mycket.

– Tekniska Mässan

– Stockholm – oktober. Här finns vi med hela vårt program i en egen monter. Hit väntas ett stort antal – även internationella – besökare – med tekniskt intresse.

– Tekniska Mässan

– Helsingfors – september. Finlands motsvarighet till Stockholms Tekniska Mässa. Vår agent Telko ställer ut tillsammans med oss. Tekniker av alla kategorier väntas besöka denna mässa.

Europost

– Amsterdam – november. Här går årets stora satsning av stapeln när det gäller fack-

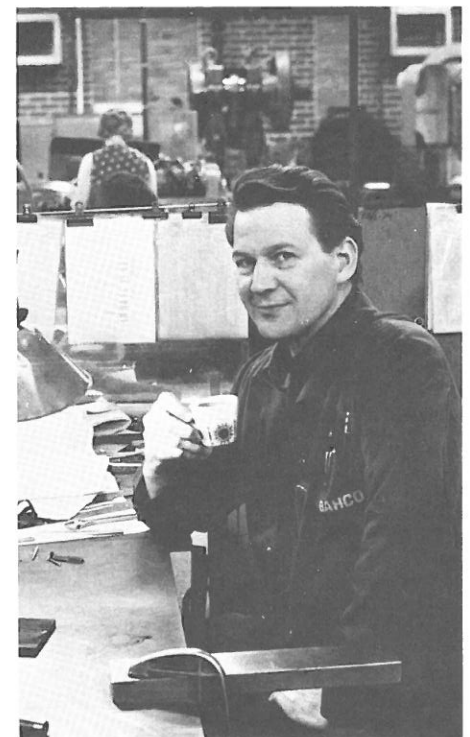
folkets presentation av utrustning riktad mot varu- och sk offshore – (olja- och gasfyndigheter i haven) – industrin i Europa. Vår holländske agent Fynwerk ställer ut.

Satsningen på mässor 1975 kommer att behövas följas upp 1975/76 med resor, resor, resor och besök hos dem som visat intresse på mässorna.

Från Industribrandkåren

Brandchef Sven Stålbörn och Brandförman Nils Erik (Ymer) Johansson tilldelades Svenska Brandförsvarsförningens förtjänsttecken i guld samt diplom, vid Bahco industribrandkårs sedvanliga julfest lördagen den 25/1-75. Medaljutdelare var stadens brandchef Klas Helge. Sven Stålbörn har

varit aktiv inom brandförsvaret i ca 34 år, Nils Erik (Ymer) Johansson i ca 27 år. Samtidigt med medaljutdelningen avtackades Stålbörn och Johansson av Industribrandkårens medlemmar med blommor och presenter, samt tal av nya brandchefen Erik (Pelle) Pettersson.

Ny organisationsform 1976 på Bahco Ventilation

Fredagen den 14 februari informerade VD - Gunnar Hybinette om den nya organisationsform, som skall vara fullt genomförd vid företaget den 1 januari 1976.

Den nya organisationen

Organisationsförändringen innebär att ventilationsgruppen från och med 1 januari 1976 kommer att bestå av följande enheter:

1. Tre divisioner: apparatdivision, entreprenaddivisionen och luftvårdsdivisionen.
2. Ett eller flera försäljningsbolag för försäljning av nuvarande sektor R's produkter.
3. Utlandsbolag
4. Tre stabsenheter för styrning, kontroll och service:
 - a) ekonomi
 - b) administration och personal
 - c) teknik och marknad

Den väsentligaste skillanden gentemot nuvarande organisation är att respektive division förutom försäljning även skall svara för produktion, materialplanering och utveckling inom sitt område. Organisationen skall vara fullt genomförd genom 1 januari 1976 men viss anpassning sker under 1975.

Apparatdivisionen (D) svarar för utveckling och produktion av företagets standardprodukter. Divisionen svarar genom produktchefer för sales promotion och leverans gentemot övriga divisioner samt utlandsbolag och agenter. Divisionen innehåller också en materialplaneringsfunktion som bl a svarar för inköp för produktion och även för centrala inköpsavtal.

Entreprenaddivisionen (S) svarar för försäljningen av ventilationsapparater i Sverige och kompletta ventilationsanläggningar för komfort i Sverige och på export i sådana länder där vi ej genom egna utlandsbolag eller agenter bedriver anläggningsverksamhet. Divisionen skall alltså arbeta på samma sätt som nuvarande sektor S gör idag. Till divisionen kommer att höra huvuddelen av nuvarande D-verkstan. När det gäller materialadministratören inom Entreprenaddivisionen skall en fortsatt utredning ge svar på om inköp för entreprenader skall tillföras divisionen eller ej.

Luftvårdsdivisionen (I) svarar för försäljning av anläggningar för rökgasrening och stoftavkastning såväl i Sverige som internationellt. Divisionen kommer att innehålla nuvarande UI, grovmontage och huvuddelen av produktionen för I-verksamheten. Divisionen skall också svara för materialadministration för den egna verksamheten.

Nuvarande **R-verksamhet** kommer att få formen av försäljningsbolag. Den fortsatta utredningen kommer att ge svar på om utveckling och konstruktion när det gäller R-sortimentet skall tillhöra R-bolaget eller överföras till Apparatdivisionen.

Utlandsbolagen kommer att arbeta som idag. Styrning och kontroll samt sales promotion kommer att ske från Apparatdivisionen.

När det gäller styrnings-, kontroll- och serviceenheter kommer **Ekonomi- och Personaldelningen** i princip att arbeta som de gör för närvarande.

Avsikten är dock att utveckla Personalavdelningen till en administrativ avdelning som utöver nuvarande personalfunktion även kommer att innehålla en central funktion för den administrativa utvecklingen. Detta innebär att nuvarande AT delvis kommer att fördelas på divisionerna med avseende på systemarbete. En sammansättning av AT och P-funktionen syftar bl a till att på ett bättre sätt samordna administrativ utveckling med personalplaneringen. Dataavdelningens framtida organisationstillhörighet skall närmare utredas. Denna utredning kommer att ge svar på om Dataavdelningen skall tillhöra någon av divisionerna eller någon av serviceenheterna, eller om ett särskilt databolag skall bildas för att betjäna hela Bahco Ventilation, koncernen och utomstående.

Den **centrala tekniska funktionen** innebär en omformning av nuvarande C-funktion och skall svara för samordning, styrning och kontroll beträffande teknik och marknadsfrågor.

Som ett exempel på de arbetsuppgifter som kommer att ingå i den centrala teknikfunktionen kan nämnas

- produktutvecklingspolicy
- långsiktig produktutvecklingsplan
- samordning av patent- och licensfrågor
- PR-frågor
- sortimentsfrågor
- marknadsanalys och marknadsöversikter

Till divisionschefer har utsetts för Apparatdivisionen, Claes Hammar, för Entreprenaddivisionen, Carl-Otto Beckman och för Luftvårdsdivisionen, Bengt Carlsson. Övriga personalfrågor får lösas när det projektarbete som nu startas givit mer klarhet i hur organisationen i detalj skall se ut. Företagets administrationsgrupp under ledning av vVD kommer att lägga fram olika förslag som får genomarbetas i samråd och medverkan från anställda och deras organisationer.

Nyutnämningar hos Mecman

AB Mecman, dotterbolag till AB Bahco, genomför den 1 mars administrativa och personella ändringar i sin ledningsgrupp.

I samband härmed tillträder civilingenjör *Håkan Nordquist* befattningen som marknadsdirektör. Norquist kommer närmast från MoDoMekan, Atlanta, USA.

Tekn.lic. *Stig Stenlund* tidigare assistent till VD, har utsetts till teknisk direktör med ansvar för utvecklings-, materialstyrnings- och produktionsavdelningarna.

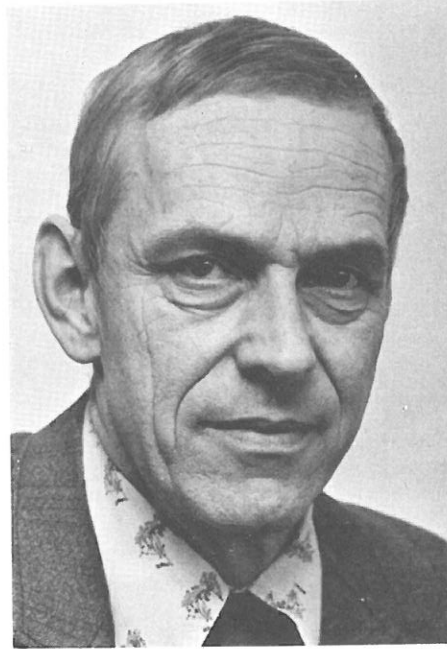
Ekonomichefen *Gunnar Färjsjö* har utnämnts till ekonomidirektör.

Civilekonom *Björn Gripwall* har utsetts till chef för den nybildade avd. Marknadsservice, vilken omfattar marknads- och produktplanering samt reklam och information.

Chefen för materialavdelningen, ingenjör *Gunnar Kjellman*, har utnämnts till överingenjör.

SIF

- klubben meddelar

Styrelsen

Styrelsen för år 1975 har följande sammansättning:

Ordf. Lars Eklund
 V. ordf. Tiit Tomson
 Sekr. Lars-Olov Söderman
 Kassör Per-Olov Agelind
 Gunnar Larsson
 Folke Nyman
 Sten Widman

Ledamöter i Företagsnämnden:

Lars Eklund, Sten Widman, Tiit Tomson, Agnes Hänsch.

Nya befattningsnomenklaturen

Den nya omarbetade befattningsnomenklaturens 4:e upplaga blir ej färdig att användas till 1975-års lönerevision.

Nomenklaturförändringar som genomföres i samband med 1975-års lönerevision kommer därför att göras efter den nuvarande befattningsnomenklaturen.

Den nya befattningsnomenklaturen skall tagas i bruk under hösten -75 och kan då medföra omfattande ändringar av befattningskoder. Medverkan av medlemmarna kan i viss omfattning bli nödvändig.

är för övrigt det enda som lyckats ta poäng av Lärarna i årets serie.

Säsongens bästa match, hittills, gjordes mot Torstuna SK div 5-lag som besegrades med 16-12, trots stor plan och frånvaro av avbytare i vårt lag.

Vi tror oss om att ha en god chans i ett eventuellt cupspel i vår bl a med hjälp av två nyförvärv som tillkommit.

Spelare som varit bra och gett laget "ny gnista" är målvakten Bo Eklund och målspottaren Jan Peterson. Även lagets "gubbe" Bernt Andersson skall ha en blomma för en väl genomkämpad säsong, där han deltagit i samtliga matcher.

Intresset under säsongen har varit gott och 12 spelare har gjort seriespelet möjligt.

Kjell Aminder

Bra handbollssäsong

Även i år har handbollslaget genomfört en bra säsong. Serien är i skrivande stund ej slutspelad, men andraplaceringen i div I är redan säkrad. Hade vi inte råkat ut för ett par ordentliga "djupdykningar" hade vi haft chans att hota Lärarnas slutseger. Vårt lag

NYTT — om böcker

Det talas mycket om personaladministration nuförtiden. Vill man veta mera om vad det egentligen innebär kan man delvis läsa sig till det.

S Rubenowitz: Personaladministration och arbetspsykologi ger en bra och bred introduktion i ämnet.

Boken är i första hand avsedd som kursbok men kan med fördel användas som bredvidläsning för alla intresserade.

Boken innehåller bl a

Företagens allmänna organisationsproblem
 Rekratering

Introduktion

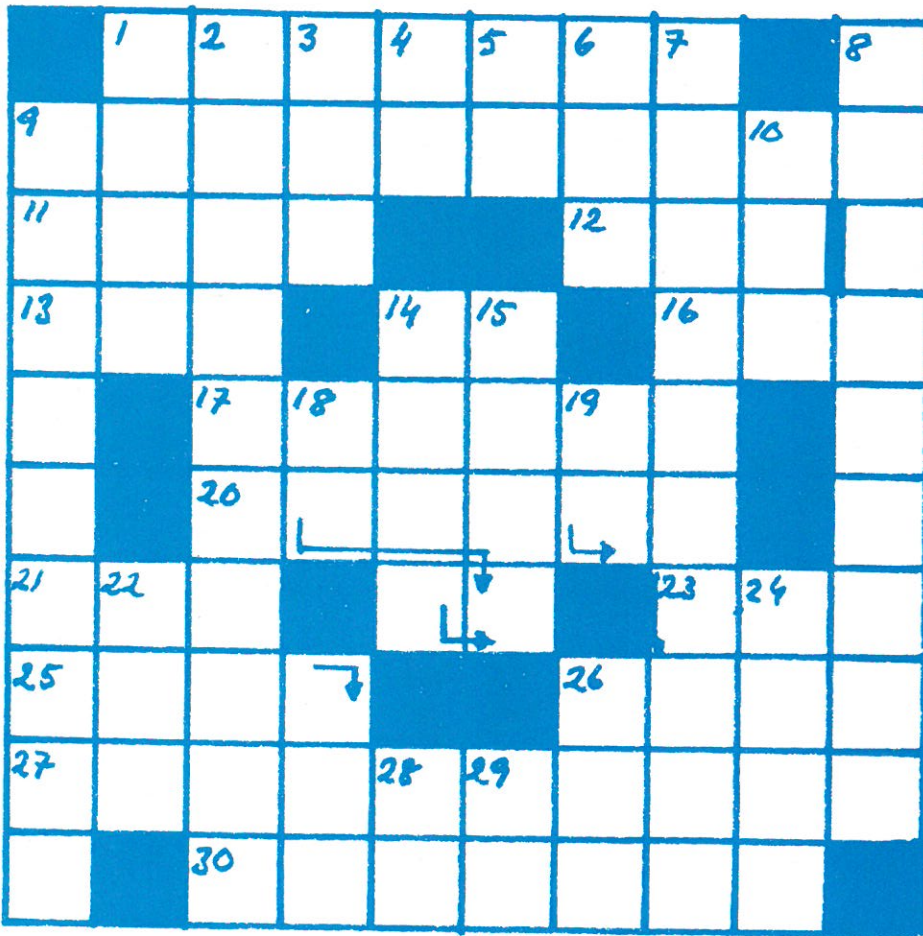
Individens anpassning i företagsmiljön.

FOTBOLL 1975

Som väl alla vet så har vi vunnit korpens 11-mannaserie de senaste två åren. Förväntningarna är nu stora att vi ska lyckas för tredje gången i följd. Vi har startat friskt och började vår inomhusträning redan den 25 jan. Söndagen den 23 feb mötte vi på Enavallen Finska Föreningen i en träningsmatch som slutade 6-1 i vår favör. Det bådars gott för fortsättningen. Vi har fått två nya lagledare i år, Jan Pettersson som ersätter Jan Dahlin och Kjell Aminder i stället för Göran Boman. Tack Jan D och Göran för allt jobb Ni lagt ner på att hålla i gång killarna.

I KVINNOÅRETS TECKEN

Vågräta ord

- 1 Hennes former varierar (7)
- 9 Suffragett (10)
- 11 Kvinna (4)
- 12 Spruta (3)
- 13 Betyder inte måste (3)
- 14 Sydväst (2)
- 16 Dags föregångare (3)
- 17 Farligt femininum (6)
- 20 Benämning på kvinnor, som antyder klåfingrighet och brist på allvar (6)
- 21 Vare sig tjur eller ko (3)
- 23 Farlig vintertid inte bara för pojkar (3)
- 25 Viktig för utseendet (6)
- 26 Känner alla men känner ingen (4)
- 27 Bullrande människoglädje (10)
- 30 Går över vatten i Loreleis hemtrakt (7)

Lodräta ord

- 1 Medelpadö (4)
- 2 Medföljde Apollo (10)
- 3 Skopa (3)
- 4 Pingis (3)
- 5 2/3 extremitet (2)
- 6 Nyplatonismens förnuftsvärld (3)
- 7 Fördjupningar i skönhet (10)
- 8 Hans är farligt sund (9)
- 9 Fullbordas i välsignat tillstånd (9)
- 10 Ordning (3)
- 14 Stadgar kvinnligt väsens former (5)
- 15 Symbolierar viss renhet, som numera dock ofta är tvivelaktig (4)
- 18 Bör man inte kalla sin hustru om Sträng hör på (5)
- 19 Land med midjeform (3)
- 22 Halvt elixir (3)
- 24 Sådan sekund tar det för ljuset att gå 3 dm. (4)
- 26 Arbetar ofta digitalt (3)
- 28 Halvt ämne (2)
- 29 På i USA (2)

Några råd till kvinnor i företagen

Utgå ifrån att företaget vill satsa på dig. Din egen uppfattning om dig själv smittar av sig på dina chefer. Ingen annan än du själv kommer att tala för dig. Låt dig inte imponeras av "hr ordförande-språket" – det mesta kan sägas på ett enklare sätt. Men lär dig så mycket av det att du blir tagen på alivar vid sammanträden.

Bevaka alla tjänster som utlyses internt – tveka inte att söka tjänster om du har formella meriter.

När du söker jobbet, börja inte med att dra fram vad du inte kan. Tro på din kapacitet och dina kunskaper.

Fly inte in i tjejtaktigt beteende när du blir osäker. Det kan vara en räddning ur en besvärlig situation men skadar på sikt.

Rygga inte för att "ha skinn på näsan" eller vara "ambitiös" – samma egenskaper hos

Bokstavsaddition

18-årige sonen till en matematikprofessor sändes utomlands (till Paris) försedd med en lagom tilltagen reskassa för att studera språk. Pengarna gick dock åt till andra ändamål – annat var väl inte att vänta av en levnadsglad tonåring i Paris.

När kassan var i det närmaste slut sände sonen ett telegram till fadern:

SEND
MORE

MONEY

(dvs "skicka mer pengar").

Fader löste givetvis det matematiska problemet och skickade ut – ja, hur mycket skickade han?

(Byt ut bokstäverna mot siffror så att additionen stämmer. Varje bokstav representerar en viss siffra. Ingen siffra representeras av mer än en viss bokstav.)

Hungrig bokmal

I en bokhylla står ett gammalt gediget uppslagsverk som består av tre stycken exakt lika tjocka volymer. Varje enkel pärm är 5 mm tjock medan sidorna i varje band tillsammans är 4 cm tjocka.

En bokmal sitter på sid 1 i band I, dvs mellan första pärmens insida och första textbladets första sida. Malen är hungrig. Han äter sig genom uppslagsverket närmaste vägen till tredje bandets sista sida. Hur många centimetrar litteratur (inklusive pärmar) har han banat sig igenom?

karlar kallas framåtanda och målmedvetenhet.

Diskutera yrkesplanerna med din man. Böj dig inte för argumentet att det inte lönar sig för dig att jobba – det är inte bara med din lön barnflickan eller daghemmet skall betalas.

(Ur Veckans affärer)